

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRÅD

UDGIVET AF

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

AUSCHWITZ

BERGEN BELSEN

BUCHENWALD

DACHAU

HUSUM

NEUENGAMME

PORTA

RAVENSBRÜCK

SACHSENHAUSEN

STUTTHOF

FRØSLEV

HORSERØD

SHELLHUSET

VESTRE FÆNGSEL

Forsiden:

Winston Churchill kører
gennem Strøget til
Rådhuspladsen

Inde i bladet: Hvor 20 danskere myrdedes ✱ En lidt usædvanlig opfordring ✱ Der udskrives arkitektkonkurrence om Bernadotte-monument ✱ Pigtråd er det daglige bindeled ✱ Meddelelser fra fangeklubberne ✱ En tak fra Marius og Marie Bonde.

Revision

H. C. STEEN HANSEN
statsaut. revisor

St. Kannikestræde 10, Kbhvn. K. Tlf. C. 16.555

Akts.

De danske

Bomuldsspindierier

Vejle - Valby

Danske Tapetfabrikker Aktieselskab Lyngbyvej 170 København Ø.

Esso

Service-Station

v. Arne Zachariassen

Dag- og
Natekspedition

Hellerup

Strandvej 44

Ryvang 1299 - 6828

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: Ordrup Jagtvej 175 (kontortid 9—12,30).
Telf. Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i Frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidste efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.

Næstformand: Kontorchef i krigsministeriet, oberstløjtnant Fl. B. Larsen, Slots-
holmegade 10, Kbh.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.

Sekretær og leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137,
Charlottenlund.

Kaptajn Aage Eifer, Sortedamsdossering 99, Kbhvn. Ø. Tria 2571.

Den øvrige bestyrelse:

Andersen, Viggo, malermester, Valdemarsgade 7, Odense.

Christensen, Allan C., forlagsboghandler, Thorvaldsensvej 9, København, V.

Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg.

Darling, Sv., tobakshandler, Hillerød.

Fog, Mogens, professor, dr. med., Søllingsvej 17, Charlottenlund.

Hansen, Viggo, fabrikant, Spigerborggade 2, Varde.

Holt, Paul, seminarieførstander, Århus.

Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus.

Johansen, P. A., arkitekt, Bernstorffslunds allé 80, Charlottenlund.

Kjeldsen, K. oberstløjtnant, Skrydstrup.

Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus.

Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus.

Madsen, N. J., pastor, Vorning pr. Hammershøj.

Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby skole, Nr. Søby, Fyn.

Malling-Jacobsen, A., ritmester, Kollund.

Møller, Poul, fabrikant, Skive.

Næsted, Børge, læge, Hjallesø.

Olesen, O., kontorchef, Kastanie allé 7, Herning.

Olesen, Otto W., boghandler, Randers.

Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg.

Riis, Poul, forbundssekretær, pastor, Lyngbyvej 180, København Ø.

Thestrup, K., dommer, Viborg.

Thorsøe, Holger, købmand, Sønderborg.

Besøg i k-z Flossenburg

Med pilgrimsfærd til et af Tysklands naturskønne steder,
der blev skændet ved uhyrlige voldshandlinger.
20 danskere myrdet

Af HANS RÜTTING

Danskernes mindeplade i græsplænen
foran krematoriet

„C'était un brave garçon," sagde den unge franskmænd til mig, da vi kørte mod Flossenburg. Det var et fransk selskab, hvis pårørende var dræbt i koncentrationslejren. Byen Weiden havde inviteret de fremmede gæster for at give dem lejlighed til at se, hvordan et nyt Tyskland prøver at bøde på de forbrydelser, de tidligere magthavere har begået. Derfor var franskmændene heller ikke indlogeret på hotellerne, men enkeltvis hos byens borgere; så kunne tyskerne i samtale med ofrenes efterladte få et indtryk af det overmål af lidelser, de har forvoldt andre folk, og

det behov for tilgivelse, de selv har den dag i dag — og ydermere kunne der knyttes forståelsens bånd mellem tidligere modstandere; for ikke alle franskmænd var gæster hos byens antinacister, der selv havde lidt ondt, men en del fik natlogis hos tilfældige borgere, der — måske for første gang — blev rusket op til eftertanke.

„En god dreng," gentog den unge Paul Coutelier fra Beauvais og så eftertænksomt på den mørkladne ridderborg, der knejste over granskovene; det var en varm harpiksmættet lugt, der

strøg igennem de åbne vinduer i det lille bumletog.

„Vi fik ingen efterretning om, at han var død, selvfølgelig ikke — men nu vil jeg se stedet, hvor han blev myrdet.“

Landskabet blev smukkere og smukkere; der var en bæk, der banede sig vej igennem en dyb dal; man hørte den risle og så bølgerne slå kolbøtte over stenene.

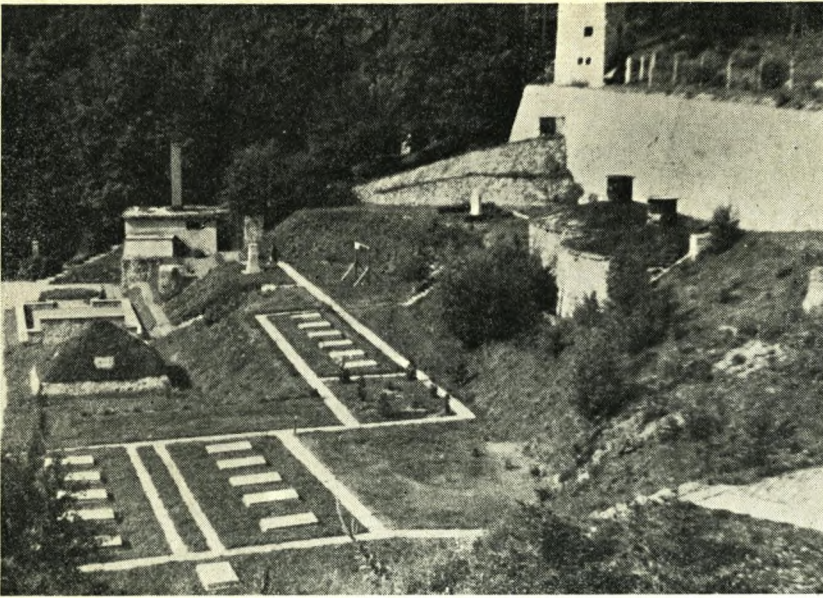
„Det kunne godt være i Savoyen," sagde en midaldrende mand til sin kone, der — med en vis angst i øjnene — skutede hen til borgruinen.

Jo nærmere man kom målet, desto mere stilfærdig blev samtalen ligesom ved et ligefølge, der går ind på kirkegården; i ny og næ sagde en et eller andet om vejret og jordbunden ligesom for at aflede opmærksomheden fra det uundgåelige.

Og så stod man pludselig overfor en bunke vel tilhuggede sten foran en

Hvor smuk var udsigten over det grønne land, de fagre enge, de bølgende kornmarker!

Nationernes mindesten ligger nu ombølget af græs og blomster foran krematoriet med dets slanke skorsten. Man ser muren, vagttårnet og pigtrådshegnet i baggrunden, desuden åbningen i muren med glidebanen, hvorpå de døde firedes ned i forbrændingsovnen

bjergskrånt, og præsten, delegationens leder og selv tidligere fange, forklarede, at han her engang havde siddet med mejslen i hånden sammen med en flok kammerater og kapoerne bag sig.

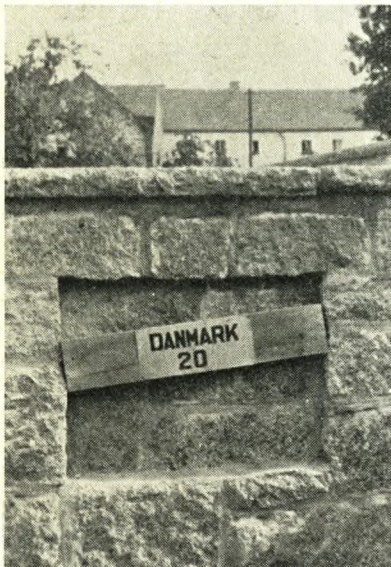
„I bagende sol,“ fortalte han, „såd vi og lyttede til jernets uafsladlige hamren.“ Der var nogle, der bankede kraftigt, andre, hvis slag lød stille og hændende — alt eftersom kræfterne var

udtæret. Det er en særlig slags granit, brugt som bygningsmateriale og kendt viden om. I det ubarmhjertige lys, der genstråler fra de gullige sten, sad der nu, hist og her på skråntens afsatser, nogle arbejdere, ligesom klæbet op på en stejl væg.

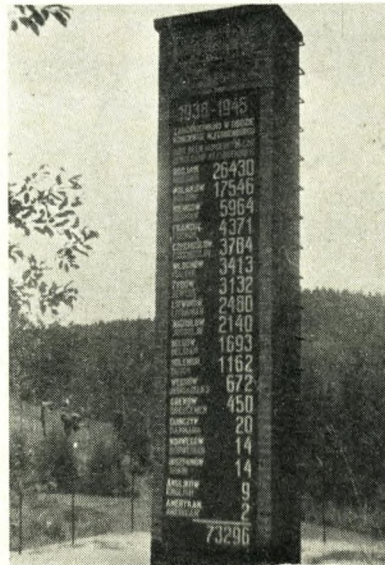
Kz-Flossenburg er nu et friluftsmuseum, et skændselens monument og en advarsel for alle dem, der sværger til

den totalitære stat. Endnu ser man pigtrådshegnet, men bag den uhyggelige afspærring rejser den lille kirke sig, som man nu har bygget af de sten, der engang var tilhugget af ukendte fanger — og sikkert til et andet formål. Der brændte levende lys foran kapellets alter, og præsten læste en messe over de 73.296 mænd, der var dræbt i denne lejr.

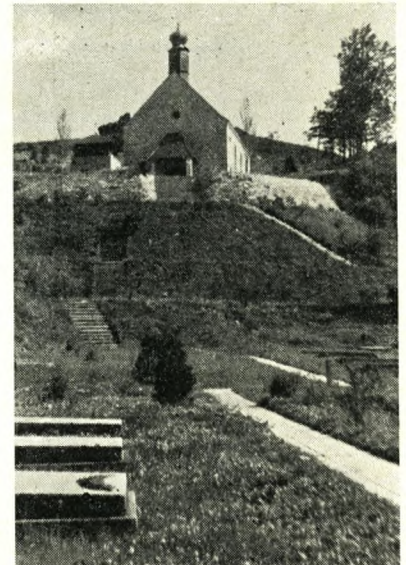
Her har tyskerne sat sten til deres minde — „20 Dänen ermordet im K.Z. Flossenburg“ står der på en af dem, og så følger vi rækken rundt, der fortæller os om modstandsfolk fra alle lande i Europa, Rusland og Amerika. Gravstenene ligger på rad i en græsplæne, der er fyldt med vilde blomster; fra den nærliggende skov hører man fuglenes sang — og vender man ryggen til de firkantede vagttårne, så glider øjnene hen over et storslået og skovdækket bjerglandskab. At lejren netop lå her, i den skønneste natur og med udsigt hen over de frie vidder, forøger dens uhygge; landskabets romantik føles som grusom og uvedkommende ved tanken om det, der er foregået her. Der skimtes en skorsten bag gravstederne — og idet vi nærmer os, erkender vi, at den hører til krematoriet eller bedre

Der er en mindemur ved kapellet

Ovnens skorsten viser i tørre tal, hvor mange lig der blev brændt.

Kapellet er bygget af sten, som fangerne har tilhugget.

sagt forbrændingsovnen, der var anlagt i så lavt terrain, at ligene igennem en åbning i den store mur kunne fires ned direkte fra hospitalsskuret til krematoriets dør. På skorstenen, synlig i lang afstand, står der nu tallene på de døde, ordnet efter nationernes andel og begyndende med 26.430 russere. Forholdsvis højt er også den tyske modstandsbevægelses kontingent med 5964 myrdede. Når man læser disse store tal, er man forundret over den lille og primitive ovn, der — i et halvmørkt rum — tjente til at forbrænde kroppene, medens asken og rester af knogler samledes i aflange skuffer. De er trukket ud; mænd og kvinder væder dem med deres tårer; en tager måske en splint med hjem som en relikvie, der må erstatte en søns, en broders, en kærestes gravsted. Visne kranse hænger ved ovnens tunge dør, pyntet med bånd i alle nationers farver og med mindeord på mange folks sprog. Der er nogle unge tyske kvinder med, der aldrig har set en kz-lejr, skønt de stammer fra en nærliggende by.

„Man har fortalt os om dette her,“ siger de. „Og vi har vidst om det,“ indrømmede de. „Men hvad skulle vi, hvad kunne vi gøre?“ De stirrer ind i ovnens gabende hul, hvor den tomme jernbåre står over den slukkede ild. Det gyser i dem; det er, som føler de franskmændenes tavse sorg som en knugende bebrejdelse mod dem selv. „Nej, nej, at det var så mange,“ siger den ene og prøver på at undskyldte sig selv, idet hun henvender sig til de andre, der står som forstenede. „Cela, nous ne l'avons pas su.“

Tidligere kriminelle fanger, der bevisligt har opført sig godt overfor deres kammerater, går nu som have- og altnuligmænd i lejren; de er tjenstvillige og fortæller om begivenheder, de kan huske fra den tid.

Der er en barak, der var indrettet som bordel med en stadig besætning af

fem kvinder, nazisterne hentede og tvang til dette hverv; en anden står der endnu som et varigt minde om fangerens kår, når de spiste og sov. Man ser sengene, hvor to måtte dele både pladsen og de tyndslidte tæpper. — „Her har min broder altså tilbragt sine sidste dage,“ sagde den unge franskmænd til mig og betragtede de rådne gulvbrætter, det tarvelige bord, de smalle bænke. Han var tavs, mens vi

— ad en stejl og besværlig vej — steg op til borgruinen, der som en mørk og truende silhuet skjulte solen for os.

Hvor smuk var udsigten over det grønne land, de fagre enge, de bølgede kornmarker! „Vi bør ikke hade,“ sagde Coutelier, og jeg beundrede ham for disse ord — i dette øjeblik, med lejren og ovnen og gravene endnu i mindet. „Vi bør ikke. Ellers får dette her aldrig en Ende.“

6 ved grænsen hædres.

Torsdag den 5. okt. afsløredes på Burkal kirkegård i Sønderjylland en mindsten for seks mænd fra Burkal sogn, der døde i tyske koncentrationslejre. Det er gendarmaspirant Kaj Adolf Nielsen, Lydersholm, gendarm Albrecht Pedersen, Lydersholm, vagtmester Alfred Høj, Lydersholm, vagtmester Peter Christensen, Rens, gendarm Møller Jensen Madsen, Rens, og fabrikant Josef Janecki, Midtholm.

Arkitekt Holger Mundt, Sønderborg, har uden vederlag tegnet den to meter høje obelisk. Landbrugskandidat Lorenz Hansen, St. Jyndevad, der selv

sad i kz-lejr, foretog afsløringen. Efter afsløringen var der samvær med de faldnes pårørende på Rens efterskole.

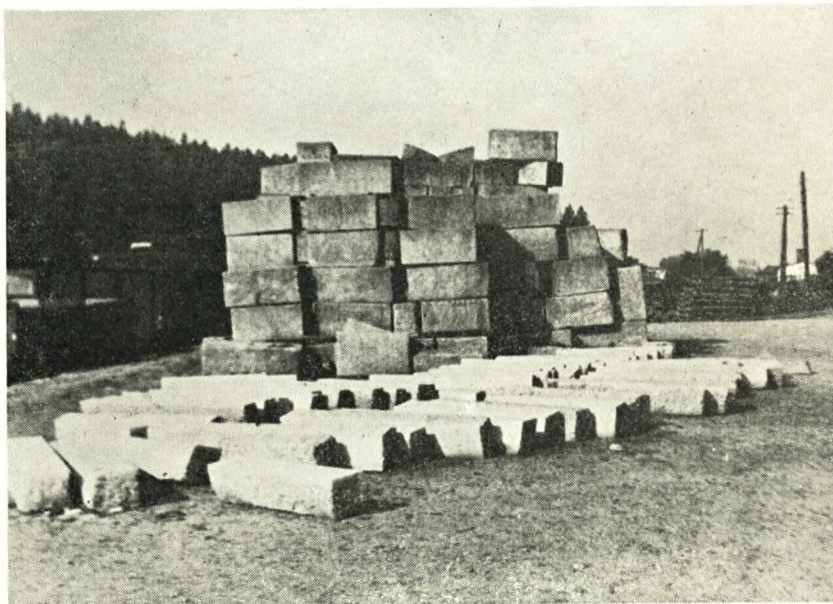
Fuldt hus i Esbjerg

Frihedskollegiet i Esbjerg har nu modtaget yderligere 25 kollegianere.

Det er, hvad man har plads til i øjeblikket.

Håndværkerne arbejder stadig med gangene og andet, der ikke nåede at blive færdigt til indvielsen den 29. august.

Der er stor rift om kollegieværelserne, hvilket viser sig ved, at ekspatancelisten stadig vokser.

Granit fra stenbruddene, der stadigvæk bruges.

Der udskrives konkurrence om et Bernadotte-monument

7 arkitekter, alle tidligere k-z fanger skal konkurrere

Det er vist almindeligt bekendt, at man oprindeligt havde den tanke at anbringe mindesmærket for greve Folke Bernadotte i det nordøstlige felt af vejkorset ved Krusaa. Da Aabenraa amt imidlertid havde under overvejelse at foretage vejreguleringer her, som muligvis ville gå ud over det påtænkte sted for anbringelsen af mindesmærket, måtte man stille sagen i bero, indtil amtsrådet havde truffet endelig afgørelse herom. Som det vil være Pigtraads læsere bekendt fra februarnummeret, vedtog amtsrådet, at de påtænkte vejreguleringer skulle foretages, hvorfor mindesmærket ikke kunne anbringes ved vedkrydset. Amtsrådet overdrog derimod komiteen et andet og — efter alt foreliggende — mindst lige så godt sted til mindesmærket, nemlig i den østlige vejskråning ved hovedvej 10, ca. 100 m syd for kongemindestensanlægget ved korsvejen. Anbringelsen af mindesmærket her har yderligere den fordel, at det vil være muligt at indrette parkeringsplads med gode ind- og udkørselsforhold umiddelbart ved monumentet, hvilket ikke ville have været muligt ved vejkrydset.

Man nærede oprindeligt håb om at kunne foretage afsløring af monumentet i indeværende efterår, men forhandlingerne med bl. a. arkitektforeningerne har trukket i langdrag, således at dette ikke har været muligt. Programmet for konkurrencen er imidlertid nu blevet endeligt udformet, således at der til konkurrencen indbydes de arkitekter, der på grund af aktiv deltagelse i modstandsbevægelsen eller af racemæssige grunde har været deporteret. Da de konkurrerende således alle er tidligere fanger fra koncentra-

tionslejre eller tugthuse i Tyskland, be-
tragtes deltagelsen i konkurrencen som en æressag, hvorfor der ikke udbetales noget honorar herfor. Forfatteren af det bedste forslag får dog udbetalt 1000 kr., og de øvrige deltagere hver 500 kr. til dækning af direkte udgifter som f. eks. rejser o. l.

Dommerkomiteen består af:

Amtmand K. Refslund Thomsen,
Aabenraa,
ritmester A. Malling-Jacobsen,
Krusaa,
sagfører, konsul Kaj Dahl, Horsens,
vinhandler, konsul Sigurd Müller, Aalborg,
fhv. minister, landretssagfører Per Federspiel, København,
statsautoriseret revisor H. C. Steen Hansen, København,
arkitekt Mogens Koch, København og
arkitekt O. E. Willerup, København,

samt en af billedhuggersamfundet udpeget dommer.

Der rådes over ca. 100.000 kr. til mindesmærket, og denne sum i forbindelse med det tilsagn, som Aabenraa amtsråd har givet om at overtage den fremtidige vedligeholdelse af såvel monumentpladsen som lunden oven for skråningen, samt om at påtage sig fjernelsen af den jordmængde, der udgraves til eventuel anbringelse af monumentet i skrænten, skulle gøre det muligt på en iøjnefaldende plads at rejse et smukt og værdigt minde for den mand, som blandt andet en væsentlig del af os tidligere kz-fanger skylder livet.

Hvidovre:

Opdagelsesbetj. S. Siebert 5,00

Randers:

Lrs. S. Axelsen Drejer 10,00

Udby:

Frisørm. Sv. Hansen 2,50

Verninge Sydmark:

Kioskejer Malmbak Kjeldsen 5,00

390,00

Tidligere indkommet 1676,75

Ialt 2066,75

DYSTERT MINDE

I overværelse af en tusindtallig forsamling afsløredes den 29. august ved Sct. Mikkel's kirke i Slagelse et meget realistisk mindesmærke for frihedskampen. Det er støbt i bronze i halvanden gang legemsstørrelse og viser en frihedskæmper, segnet for kuglerne ved marterpælen. Det er skabt af billedhuggeren, kantor Slot, Vordingborg, der oprindeligt havde modelleret frihedskæmperen stående rank, men bagbundet ved marterpælen. Leret gav imidlertid efter med det resultat, at den ranke skikkelse sank sammen af sig selv. Billedhuggeren syntes da, at denne ændrede form og denne ændring af den oprindelige idé var mere tilfredsstillende.

LISTE

over bidragyderne til Bernadotte-værelserne.

København:

Læge J. C. Hostrup 10,00
Politibetjent Børge Poulsen 2,50
Fru dr. Alma Rosenberg .. 5,00
Fru Ebba Simonsen 10,00
Den sjællandske Bondestands
stands Sparekasse 300,00

Skr. Ilse Sørensen 2,50
Birkerød:
Statsskovf. E. Christensen 2,50
Boeskær:
Forpagter H. Friis-Hansen 5,00
Charlottenlund:
E. Th. Jensen 25,00
Helsingø:
Henning Svegaards Boghand-
del 5,00

Pigtraad er det daglige bindeled mellem fangekammerater

Det er let at skaffe nye abonnenter

I fem år har bladet Pigtraad nu været budbringer fra fangekammerat til fangekammerat, og i mange hjem har det være en kærkommen og ventet gæst.

Vi har bestræbt os for at gøre bladet til en blanding af fortid og nutid. Det har ofte været fristende for os at dyrke vore tanker om fremtiden, men erfaringen har vist, at det emne skal vi i almindelighed lade ligge, for her skilles vore veje. Vi skal dyrke det, der holder os sammen.

Ved passende lejligheder har vi taget frem af mindernes væld, idet vi jo alle er enige om, at det, vi oplevede i de fem forrygende år, ikke skal være glemte.

Vi har dyrket nutiden ved at bingee en række meddelelser om arrangementer for tidligere fanger og omtale af planer, man havde.

Desuden har det hele tiden været et kært emne for os at skrive om det humanitære ud fra den tanke, at det er smukt og rigtigt, at de raske hjælper de syge, sådan som det sker i Kammeraternes Hjælpefond.

Gennem årene har bladet fået en kreds af venner, der gang på gang viser, at de sætter pris på bladet og dårligt kunne tænke sig at undvære det.

Og når vi i denne artikel tillader os at skrive om os selv, skyldes det, at vi jævnlige, både i redaktionen og i ekspeditionen, er ude for, at en og anden fangekammerat ringer eller skriver for at fortælle om andre, der også gerne vil have bladet. Det er i nogle tilfælde kammerater, der har sat sig som mål at skaffe bladet endnu større udbredelse. I andre tilfælde er det kammerater, der har været sammen med andre ligesindede fra besættelsestiden. De har

Prolog ved 4. maj kollegiets indvielse

Af H. Kjærsgaard Jensen

De fremmede hærger i Danmarks hus,
plyndred og stjal under venskabs skær,
blåøjet godtro sank i grus
under støvletramp fra den fjendtlige hær.
Så hentede de ud vore gode mænd
og skød dem ned uden lov og dom,
— det murrede i folket, til den dag kom,
da de sprængte og tømte de stængede hjem,
politi — militær — ja, kvinder og børn
sendte de sydpå til rædsel og død,
mens hævnråbet steg for uskyldiges nød.

— — Budstikken gik over land — gennem by:
Rejs jer og kæmp til en ny dags gry. — —

Natten blev vor —
skinnerne sprængtes,
forråd forsvandt,
det knaldede og luede i mørket af trods,
hånsmilet steg af „det danske grin“:
„Se til, om selv I kan få bugt med os“!
De mænd, der døde uden at kny,
bandede os vejen til fremtiden ny.

Den 4. maj fik en klang af vår
for Danmarks folk medens sekler skrider,
af lærkesang over hedens vidder
mens dæmringssus gennem skoven går.
Da trodsens fakler blev smidt i bål,
der blussed højt i den lyse nat,
den danske sang over fjendens skrål
jubled for frihedens genvundne skat. — —
Men frihed forpligter — — dit ansvar tag — —
Arbejde kræver den nye dag! — —
Byen ved havet er fremtidens by,
maskinerne stempler dens hjerteslag,
dønningen vugger dens åndedrag.
Rask må det gå — dog uden hast —
godt — og grundigt — og ankerfast.
Fremtidens by står om minderne vagt,
glemmer ej dem, der gav helse og liv:
Huset blev byggt til den nye tid.
Værn det, I unge, og løft den arv,
fædrene gav jer, dengang de faldt
for Danmarks sag i den store strid.

— — —
Leve og lære til fremtidens værk.
Esbjergs ungdom, bliv dygtig, bliv stærk!

H. Kjærsgaard Jensen.

været sammen en aften. En har haft bladet med. De er kommet til at tale sammen om en artikel, der har stået i Pigtraad, og så sker det altid, at en eller flere i kredsen udbryder: — Ja, det blad skulle man jo egentlig holde. Kunne du ikke skaffe mig det?

Så gælder det om at have notesbog parat. Skriv navn, stilling og adresse samt helst også fangedata op og send bestillingen til kontoret, Ordrup Jagtvej 179, Charlottenlund. Betalingen er 10 kroner om året, og for bladets overskud er du med til at hjælpe kammerater, der på grund af sygdom o. l. er kommet i vanskeligheder.

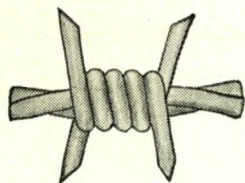
Vi skriver dette, ikke fordi Pigtraad skulle være kommet i vanskeligheder.

4000 abonnenter fem år efter befrielsen — det er vist helt godt klaret, men vi skriver dette som et led i vort arbejde for at skabe kontakter, flere kontakter, ved at udbygge kammeratskabet fra besættelsestiden.

Det hedder i et godt gammelt ord, at man ikke skal lade stien til sin ven gro til. Vort blad er et bindemiddel mellem en række gode venner, der ejer oplevelser, som knytter sammen på en ganske særlig måde.

Lad ikke stien mellem os gro til. Bliv abonnent på Pigtraad. Og er du allerede abonnent, skaf da også en af dine kammerater som abonnent. Også han vil have glæde af det.

Meddelelser fra fangeklubberne

Buchenwaldklubben fremfører politikomedie.

En vittig kavalkade.

Buchenwaldklubben, der på sin sidste generalforsamling vedtog fremtidig at give medlemmernes pårørende og venner adgang til klubbens sammenkomster, indledte sæsonen med at indbyde til aftenunderholdning og bal fredag den 13. og onsdag den 18. i „Borgernes hus“, Rosenborggade.

Der opførtes „De svandt ... de svandt“, en politikavalkade skrevet i folkekomediestil af tre politimænd under instruktion og iscenesættelse af ob. Julsgaard Larsen.

Begivenhederne går tilbage til århundredskiftet og viser i små glimt datidens politimæssige vilkår, og alle de overleverede politianekdoter, der nu fremvistes fra scenen, fik det til at klukke i mangan en tilskuers. Man førtes efterhånden frem til nutiden og fik bl. a.

lejlighed til at gotte sig over en forenklingsskommissions ihærdighed i en sød lille sognekommune.

Politirevyens prøvede skuespillere skabte figurerne, og dekorationerne var udført af ob. Clausen, hvis rutinerede streg glædede enhver.

Akkompagnementet skete ved „Politiets Salonorkester“, der ligeledes sørgede for balmusikken, så der var lagt op til en virkelig god aften.

Politikavalkaden opføres igen fredag den 27. oktober.

Buchenwaldklubbens 3-dages Ronnebybrunn-tur blev en oplevelse

Fredag den 1. september rejste et hold af *Buchenwaldklubbens* medlemmer med damer med Malmøfærgen fra Københavns frihavn. Efter en udmærket overfart med den store, smukke færge og uden nævneværdigt besvær med pas- og toldmyndigheder ankom rejse-selskabet til Malmø, hvor der var et par timers ophold til at bese byen i, inden en af de svenske statsbaners busser kørte op ved centralbanegården for at

føre rejsehødet til Ronnebybrunn, der var rejsens mål.

Det blev et hjerteligt bensyn med Ronnebybrunn, der vakte mange minder fra de dage, da størstedelen af klubbens medlemmer var anbragt i forlægningen efter tilbagekomsten fra de tyske kz- og krigsfangelejre. Kun få dage ganske vist, men dage, hvor man følte, at man levede hvert minut, ja hvert sekund på en særlig intens måde. Og dage, som vi, der var med, aldrig vil kunne glemme. Meget er ganske vist forandret siden 1945, men landskabet, de dejlige blekingske skove og klipper, er stadig det samme, ved sin skønhed, storladenhed og ved sin tavshed lige husvalende for sjælen.

Ronnebybrunn blev derfor en ideel ramme omkring lørdagens og søndag formiddags udflugter og ture. Der i denne forbindelse især anledning til at fremhæve en bustur til Karlskrona, den store svenske flådehavn, med en sejltur i skærgården ud for havnen og op ad den maleriske Nättraby å.

Der var almindelig sorg ved at skilles fra disse dejlige steder, da bussen søndag eftermiddag startede med kurs mod Malmø og København. Men en god tur havde det været.

H. A.

De siger det med Danebrogsflag

„Besættelsestidens Kammerater“ for Haderslev amt havde lørdag den 23. sept. en vellykket filmsaften, der ledes af formanden, overlæge Harry Hansen.

Den hollandske filmsfotograf, hr. Mulder, viste dels hollandske films, dels en optagelse fra de hollandske fangekammeraters besøg i Danmark i sommer. Filmene blev modtaget med stor interesse.

Senere så man den tjekiske film „Glem ikke“.

Som afslutning var der kaffebord med kammeratligt samvær.

Dagen efter overrakte Marius og Marie Bonde, Vedsted forsamlingshus, en flagmast med tilhørende flag. Det var en gave til det omstridte ægtepar fra venner fra besættelsestiden i Haderslev amt.

Vellykket stuemøde i Graasten

Der er skabt tradition for, at Frøslevlejrens barak 5 stue 4 samles til stuemøde den første week-end i september. Man har gennem flere år nydt en enestående gæstfrihed hos afdelingslæge Sigurd Petersen og frue i Middelfart (på sindssygehospitalet), og en enkelt gang fandt sammenkomsten sted på politikasernen i Tinglev.

I år stævnedes de gamle kammerater sammen hos P. Marcussen, Folkunghus i Graasten. Sammenkomsten begyndte med en splendid middag lørdag aften, hvorefter man i Marcussens hjem havde et hyggeligt samvær, som strakte sig ud til „de små timer“. Erling Winkel og kaptajn Carl Engholm, der er kendte fra Frøslevlejren for deres sange, underholdt selskabet på bedste måde. P. Marcussen indledte en samtale om det sydslesvigske spørgsmål. Marcussens belysning af dette spørgsmål var interessant — men også nedslående, idet det påvistes, at de problemer som vor presse beskæftiger sig med, i virkeligheden er uløselige. Selv om det lykkedes at foretage en udligning af flygtningetallet for hele Vesttyskland, ville der dog stadig befinde sig ca. 100.000 flygtninge, overvejende østtyskere, i Sydslesvig. Eller sagt på anden måde: I Slesvig-Holsten har der i pct. været en tilgang af flygtninge til politiet og visse frie erhverv, som i høj grad må anses for urovækkende. Tilgangen indenfor politiet er for største delen rekruteret blandt fhv. militære befalingsmænd. Den procentvise tilgang blandt flygtningene er for politifunktionærens vedkommende 86,6 %, politibetjente 76,4 %, læger 71,7 %, dyrlæger 89 %, tandlæger 80 % og sagførere 70 %. Det er indlysende, at disse, som udgør eliten af flygtningeskaren, aldrig vil blive forflyttet, men i fremtiden vil udgøre et meget stærkt tysk indslag i grænselandet. Pastor Hans Magle, Tønder, politimester Brix, Åbenrå og amtslæge Lauritzen, Haderslev, gav i den efterfølgende debat vægtige indlæg, hvori de understreger alvoren i det af Marcussen anførte. For at imødegå denne trusel, som flygtningeproblemet indebærer, må Nordslesvigs økonomisk udvikles og bringes på lige fod med det øvrige Danmark, medens kulturar-

bejdet i Sydslesvig på alle områder må sættes i stand til at kunne hævde sig overfor den tyske påvirkning. Det sidste arbejde må være et arbejde på langt sigt. Marcussen beklagede, at den danske bevægelse i Sydslesvig i alt for ringe grad havde kontakt med intelligensen, hvorved ikke blot tænkes på de akademisk uddannede, men på alle ledende og opinionsdannende indenfor administration, kultur- og erhvervsliv. Fra dansk side har man i det væsentlige koncentreret sig om det folkelige og politiske arbejde, som udføres med stor dygtighed. Fra tysk side er der givet udtryk for, at det danske kulturarbejde i Sydslesvig ikke har nogen tiltrækningskraft for intelligensen. Det er kun de færreste danske, der kan indse dette. Marcussen mente, at kredsen i Sydslesvig ikke i første række var tiltrukne af den danske kultur, men Norden med sin større mangfoldighed og rigdom i kultur- og samfundstraditioner, d. v. s. der måtte en nordisk orientering til for at føre vor kulturkamp i Sydslesvig. Marcussen mente, at denne nordiske orientering ville bidrage til at tage brodden af de nationale modsætninger — med andre ord være med til at skabe en national afspænding i det europæiske samarbejdes ånd. Der er i forbindelse med Folkungskolen oprettet et Nordisk Institut, som samarbejder med kredse i Sydslesvig.

Amtslæge Lauritzen, Haderslev, holdt derefter et meget levende og interessant foredrag om sit ophold i Indien fra august 1949, hvor han som leder havde deltaget i tuberkulose-vaccinationen. Man fik gennem amtslægens foredrag et levende indtryk af, at der bag den skønne facade i Indien i rigt mål findes elendighed, smuds og uvidenhed.

Ved midnatstid serveredes der æbleskiver og solbærrøm, medens selskabet blev underholdt med sang og musik.

Efter at Winkel søndag morgen havde uskænket sin traditionelle morgenbitter, hvortil alle er tvangsindlagt — og et fornøjeligt morgenbord, drog hele selskabet til Frøslev—Faarhus—Padborglejren. Her er der nu adskilligt hyggeligere, end da vi sad der som Gestapos fanger. Vi besøgte også vor gamle stue, som nu hedder stue 2, med 7 senge, mod vore 34 sengepladser plus bor-

P. C. Rasmussen

AKTIESELSKAB

VESTERGADE 16

Odense

Allerups nye Maskinfabrik

AKTIESELSKAB

RUGAARDSVEJ 30

ODENSE

Varehus
CARL FRIIS
Odense

det belagt som seng. Efter en tur til grænsen og Grænseshjemmet tog man tilbage til Folkunghus, hvor man deltog i en solid frokost, før man spredtes ud over landet, idet man forinden havde vedtaget, at det ikke skulle være sidste gang, man ville nyde godt af Marcussens storslåede gæstfrihed — og indsigt i grænsespørgsmålet.

Aage E. Damtoft.

En lidt usædvanlig henvendelse.

De der har haft forbindelse med kriminalsekretær Willi Glosch, som var her i Danmark under naziherrredømmet, og som hr. Glosch eventuelt har hjulpet ud af fængslet og derved skånet for tortur og anden straf, bedes venligst skrive til læge H. Harpøth, Smallegade 46, F. Fasan 7412. Hr. Glosch søger en stilling inden for det danske konsulat, som skal oprettes her i Danmark. Hr. Glosch måtte tilbringe 2 år i internering og fængsel for undersøgelse af hans virksomhed. Han blev ikke straffet og blev frigivet 1948. Siden da har hr. Glosch levet med sin familie uden arbejde, uden stilling og indtægt, en tilværelse, som hr. Glosch ikke

fortjener. De, han hjalp den gang, bør nu tænke på ham.

— — —
Vi vil gerne anbefale denne lidt usædvanlige henvendelse. Flere gode danske kvinder og mænd siger god for ham og omtaler hans arbejde som advokat på en meget fordelagtig måde, idet han både var korrekt og mennekelig.

Vi søger med lup efter gode tyskere under Hitlertiden.

Det er hidtil kun lykkedes os at finde få. Glosch er en af dem.

En tak, vi gerne bringer videre.

Da vi af fangekammerater har fået en flagstang og et stort danebrogsflag samt to emblemer, og vi ikke kender navnene på giverne, vil vi gerne på denne måde sige hver enkelt bidrager en hjertelig tak.

Gaverne kom rigtignok som en stor opmuntring i en svær tid.

Venlig hilsen.

*Marius og Marie Bonde,
Vedsted, pr. Over Jersdal.*

Modstandsmand sættes på porten

Hvor frihedskampen ikke er populær

„Besættelsestidens Kammerater“, Haderslev amt, har gennem sin formand, overlæge Harry Hansen og sin sekretær J. Chr. Jepsen, vist deres sympati for Vedsted forsamlingshus's vært Marius Bonde og hustru, der nu begge må forlade deres erhverv for i fremtiden at leve af en beskeden invaliderente på 136 kr. om måneden.

— Vi har, udtaler formanden for besættelsestidens kammerater i Haderslev, overlæge Harry Hansen, ønsket at vise Bonde vor sympati. Da det nye landbohjem skulle opføres til afløsning af det af tyskerne sprængte, kunne andelsselskabet godt bruge Bonde til at rejse til København for hos fonden til fædrelandets vel at ansøge om tilskud til landbohjemmet. Landbohjemmet fik dette betydelige tilskud, og nu afskediges Bonde. Vi har ønsket at vise ham, at vi i hvert fald ikke har glemt hans indsats i frihedskampen.

Formanden for Vedsted landbohjem, gårdejer Daniel Uldall, udtaler som svar herpå, at det ikke var andelsselskabet, der bad Bonde henvende sig til fonden, men at dette var efter indstilling fra erstatningsrådet, at Bonde som sagkyndig var med i forhandlingerne. Bondes indsats i frihedskampen har vi ikke glemt. Enhver vil beklage, at han er blevet invalid, men på den anden side må man kunne forstå, at en i den grad medtaget mand ikke fortsat egner sig som vært, og vel især ikke for en så omfattende virksomhed som Vedsted nye landbohjem. Og forholdet er jo det, slutter formanden, at 80 procent af andelshavere har tilkendegivet, at de ikke ønsker Marius Bonde som vært.

— — —
Afskedigelsen af Bonde blev foretaget få dage før indvielsen af det genrejste forsamlingshus.

Årsagen til afskedigelsen synes man dels at finde i, at Bonde er invalid, og at man nu vil have en yngre mand i hans sted, dels at Bonde har været frihedskæmper. Han skjulte under besættelsen ammunition i forsamlingshuset, og derfor sprængte Gestapo huset i luften.

Landbohjemmet i Vedsted blev iøvrigt bygget i 1906 som det første forsamlingshus i Sønderjylland, efter at Prøjsen havde røvet landet fra os.

Den 26. sept. 1944 blev huset omringet af Gestapo. Bonde, hans hustru og sønnen blev arresteret, og Marius Bonde kom ud for så stærk en tortur, at hans resten af livet vil være invalid.

De lokale modstandsfolk er ikke i tvivl om, at der er tale om politiske årsager. Og oppositionens folk lægger ikke skjul på, at flere nazister på en tilsyneladende ulovlig generalforsamling har været med til at stemme Bonde ud.

I landbohjemets vedtægter står, at bestyrelsen ansætter værten, og tre af fem bestyrelsesmedlemmer ønskede at beholde Bonde. Formanden tog derefter initiativet til en underskriftsindsamling, der krævede en ekstraordinær generalforsamling med en dagsorden, der kort og godt lød: *Skal Bonde blive som vært? Ja eller nej?*

84 stemmer mod 14 beseglede Bondes skæbne, men kun 50 pct. af andelshaverne var mødt op.

Ja, mange lærte kun lidt af besættelsestiden, men man synes dog i Vedsted slet intet at have lært.

Der er dannet ny fangeforening i Tyskland.

Årsagen er at finde i V.V.N.s slagside

Det er for fremtiden forbudt en embedsmand i Vesttyskland at være medlem af nogen af de 13 organisationer, der stemples som kommunistiske, kommunistisk-inspirerede eller neofascistiske.

Særlig opsigt vækker det, at den tyske fangeorganisation V. V. N. er blandt de forbudte organisationer.

Det hedder herom i en Carl Venning-korrespondance fra Frankfurt til Information:

Bemærkelsesværdigt er det i den forbindelse, at også gestapo-fangeorganisationen VVN (Vereinigung der Verfolgten des Naziregimes) vil komme ind under udrensningen. Denne organisation, der i de første efterkrigsår var hævet over partipolitik, anses nu efter dannelsen af den ikke-kommunistiske organisation BVN (Bund der Verfolgten des Naziregimes) for at være rent kommunistisk og at stå under direkte ledelse fra Østtysklands SED-folk, og man har derfor ikke ment at kunne gøre nogen undtagelse her. Under en retssag i Düsseldorf er det ydermere kommet frem, at SED skal have givet VVN anvisning om at overtage KPDs funktioner i tilfælde af partiforbud.

Det må fra vor side stærkt beklages, at det er kommet så vidt. Overraskende kommer det dog ikke. De danske-sindede flensborgere har således for længere tid siden dannet deres egen fangeforening, idet de udtalte, at som forholdene lå nu, var det klart, at V. V. N. lod sig lede af partipolitiske hensyn.

Starten af V. V. N. var meget lovende, idet man ville føre en tværpolitisk linje, og hertil kunne alle kredse slutte sig. Man kaldte linjen „überparteilich“.

Stærkt politisk bundne kræfter har dog ikke kunnet lægge en passende dæmper på sig selv under rimeligt hensyn til fællesskabet.

Man har ønsket at udnytte V. V. N. partipolitisk — og dannelsen af en ny fangeforening var uundgåelig.

Alle, der har fulgt udviklingen herhjemme, vil let kunne finde paralleller mellem udviklingen på dette område i vor sydlige naboland og på vore egne breddegrader.

NYE BØGER

En bog om mennesket bag besættelsestidens handlinger.

W. Horn Hansen: Menneske — Menneske, hvor bliver du af?

Kr. 8,75. Gyldendal.

Debutanten Willy Horn Hansens roman „Menneske — Menneske, hvor bliver du af?“ henter sit motiv fra besættelsestiden, men lægger vægt på at beskrive menneskene bag hændelserne fremfor hændelserne selv. Den 20-årige modstandsmand Erik stilles over for problemet, om det er rigtigt at tage et andet menneskes liv. Han svinger mellem tvivl og tro, men når til en afgørelse, der dog atter vakler, da han selv står med revolveren i hånden. Det nøgterne referat af begivenhederne og den følsomme fremstilling af personernes tanker og samtaler giver bogen en både ydre og indre spænding, der måske nok kulminerer, men ikke ebber ud med revolverskuddene.

Man kan læse bogen for spændingens skyld, men man vil uvilkårlig blive grebet af interesse for personerne,

hvis trang til venskab og søgen efter fællesskab er levende fremstillet. Erik og den ældre, rolige Niels er ikke helte-typer eller professionelle sabotører. De er mennesker fra hverdagen, der for en tid har måttet forlade arbejde og hjem for at udrette noget, de vel ikke havde lyst til, men som de følte det som en pligt at gøre.

De 3. rangs pigebørn, der er tegnet i romanen, virker dog forstemmende.

Det plejer ikke at være den idealfattige ungdom, der rejser sig i et lands nødsituation. Eriks store problem, om det er rigtigt at tage et andet menneskes liv, er godt skildret og er bogens højdepunkt.

ØJET faar hvile-
i brillen fra **THIELE**

Ändelsbogtrykkeriet i Odense

A. m. b. A.

VESTJYLLANDS GAMLE BANK

AKTIESELSKABET

VARDE BANK

OPRETTET 1872

Nyt naziparti startet i København

Vil bruge hagekors som bannermærke og "Dansk Front" som hilsen.

Et nyt nazistparti er stiftet på Nørrebro i København. Det kalder sig „Danmarks National Socialistiske Folke Parti“ og erklærer at have til formål at „bringe nationalsocialismens tanker ud blandt folket“.

I et opråb, som er udsendt blandt 6. maj-folkene, bl. a. ved et møde, de tidligere SS'ere har holdt, hedder det:

Vi henvender os hermed både til gamle medkæmpere og til den opvoksende ungdom med opfordring til at være med i kampen.

D.N.S.F.P. går ind for den danske nationalsocialismes oprindelig program punkt for punkt og fører det frem un-

der hagekorsets tegn i erkendelse af, at det har vist sin bæreevne langt ud over, hvad vore modstandere havde ventet.

Vi ved, at fremtiden er vor, idet rigtigheden af nationalsocialismens grundsatninger bliver mere og mere indlysende, jo mere opgøret mellem den nordisk-germanske verden og den asiatiske bolsjevisme viser sig som en realitet.

Dansk Front!

D. N. S. F. P.

Bring dette budskab videre til alle gamle kammerater.

Det vides, at det er folk fra det afdøde Frits Clausen-parti, der står bag den nye organisation, som dog næppe vil få større udbredelse end de allerede eksisterende 6. maj-foreninger.

BREV TIL EN VEN

Af Leo W. Kari

Dres, det sker undertiden, at jeg ser dig på gaden, ser dig i vrimlen langt borte og stirrer forbavset. Det kan ikke være rigtigt, det er heller ikke rigtigt. Min fornuft fortæller mig straks, at det maa være en fejltagelse, men først længe efter indrømmer mine følelser det. Du er i dag kun et navn på en gravsten i Ryvangen. Du skal aldrig komme mig slentrende i møde og hilse på din forsorne måde med en skødesløs håndbevægelse. En sjælden gang ser jeg ud til dig, og hver gang fornemmer jeg uro. Jeg tager ikke blomster med, det gjorde jeg én gang, i mit indre sprang et vers frem: Når penge i kisten klinger . . . Nej, det er ikke gennem blomster og kranse, at du får fred, dit krav er større.

*

På mange af gravene står der et par verslinier af Nordahl Grieg: „Klarere ser vi enn før, det er de beste som dør.“ Det er tarvelige ord. Det grænser til gemenhed at citere netop de linier. Det har aldrig været Griegs mening, at de skulle stå alene. I et følgende vers, siger han: „Slik hedrer vi dem, med avmakt, med all den tom-

het vi vet, men da har vi sveket de beste, forrådt dem med bitterhed.“ Det er menneskeligt, at mange pårørende har valgt de første linier. Men det er utilgiveligt, at der ikke er draget omsorg for, at også de følgende er citeret. Dertil er det en falden frihedskæmpers ord, som misbruges. Men måske er der en vis mening i det. Måske må vi med skam indrømme, at Grieg var for tillidsfuld, da han sluttede sit digt til de faldne med ordene: „På deres grav skal skrives: De beste blir altid igjen.“

Ja, hvor ofte har jeg ikke uroligt spurgt mig selv: Hvordan ville Dres have taget det? At politikernes ynkelige skikkelser blev pustet op med gensidig skamros på hyggelige parlamentariske kommissionmøder. At alle jordslåede figurer over en vis social standard, hvilket vil sige en vis bankkonto, forlængst er blevet kemisk rensset på vaskeriet „Sort til Hvidt“. At alle de håb, der løftende lyste i mørket, viste sig at være som de lyspletter, der følger efter et kraftigt slag i øjnene. Dres, de forhørte dig, indtil få timer før de bandt dig til pælen; de gav dig en chance for at

redde dit liv ved at angive andre, men du tav. Og siden hed det: „Vi er alle skyldige.“ Hvordan ville du have taget det?

*

Da tyskerne stormede vore garager, jog vi rundt i dagevis efter nye tilholdssteder. Du udfoldede alle dine evner til at overtale, argumenterede i timevis. Længe var dine anstrengelser forgæves, der var netop blevet gennemført en villasprængning i samme kvarter. Du, som engang stjal en hipomands revolver for næsen af ham, måtte melde dig, fordi en anden fik skylden, derpå snakkede du dig ud af de ophidsede hipo'ers greb, og tilmed fik du dem til at køre dig hjem, selv du kunne i de dage ikke få nogen til at stille lokaler til rådighed for illegale formål. Du gik så vidt at spille komedie, fortalte at vore våben var kostbart værktøj, udgav vore benzindrevne vogne for generatorvogne. Du rystede ovnen, puslede med den, prøvestartede og bandede indædt over det elendige generatorbrænde og begyndte forfra, gik sådan op i spillet, at selv vi, der så sneen ligge usmeltet på generatoren, syntes at se røg stige op. Midt i bitterheden over at skulle lyve os til en selvfølgelig hjælp måtte vi skrupgrine over dine fif.

Endelig fandt du på den uværdige måde — uværdig for „folk“ — et sted, hvor vi kunne have vore sager. Men det varede ikke længe, før manden forstod, at der var noget mystisk ved den slags „værktøj“, som blev afhentet, stundom midt på natten. Vi måtte igen på jagt efter logi. Et sted blev du ikke omgående afvist. En halv time stod du udenfor, blev så inviteret med ind og gav os et tegn, før døren lukkedes: Det ordner sig. Omsider kom du ud igen, og vi så forventningsfulde på dig. Men nej, heller ikke der var det lykkedes. Det var et af de øjeblikke, hvor man var ved at smide det hele fra sig. Fanden skulle gøre noget, når folk end ikke vovede at yde den passive hjælp at udleje lokaler. Du var selv nedslået, men tog dig i det. „Jeg ved et andet sted,“ sagde du. Vi gryntede et eller andet. Da var det, at du vendte dig mod en hestevogn, der var forladt af kusken, gik hen og tog hesten i bidslet og spurgte strengt: „Må jeg se dit legitimationskort?“ En fjollet vits måske,

men vi måtte le, som du stod der og gloede stift på øget, der uforstyrret gumlede videre. Der var overskud i dig, vi øste af dig, vi mangler dig nu, så usselst det er at bekende.

*

Sindene faldt jo til ro; den tid kom, hvor der både var hjertesrum og husrum nok. Og en dag sagde du: „Når det her er forbi, skulle alle dem, der ikke har støttet eller deltaget i modstanden, samles på en eller anden øde ø og passe sig selv.“ Vi lo, men det var ingen spøg. Der var vrede i din stemme, da du sagde: „Det er vel ikke for meget forlangt, at kun den, som gør noget for friheden, skal nyde godt af den.“ Nej, det er ikke for meget forlangt. Der er en brod i det syn, som burde ramme alle de passive i hjertet og bore sig dybt ind. Men vi er nået dertil, at man har frikendt landets største værnemager og er begyndt at omstøde tidligere domme. Hvad ville du have sagt til det, Dres?

*

Er det da så meget om at gøre at få folk straffet? Værnemager, hvad vil det sige andet end, at i en bestemt situation tjente nogle andre slyngler penge? Kan du ikke være rystende ligeglad? Sådan går jeg og argumenterer med mig selv og kommer derhen, hvor det hele ikke rager mig en døjt længere. Alting flyder ud, vi er i det mørke, hvor alle katte er grå, hvor skamfulde mænd slår sig til riddere ved at forsvare de stakkels forfulgte og misforståede landsforrædere, hvor fejge mænd gør sig til helte ved at beklukke modstandsbevægelsen. Men så hænder det, at du vælter den tunge gravplade tilside, så kranse og blomster flyver væk, og pludselig står du for mig som en oprejst mening midt i alle krybende både-og'er og jamen-alligevel'er. Her er ingen tvivl om, hvad du ville have sagt.

De folk, som gik i samarbejde med fjenden for at lave penge, de fortjener ingen forståelse, de skal aldrig tilgives. De underkastede sig ikke af frygt, var ikke forblindede af ideologi. Koldt og kynisk vejrede de chancen for at berige sig, faldt landsmænd i ryggen af den tarveligste grund, for judaspøge; solgte sten og cement til gaskamrene og modtog uden skam det guld, der var brækket ud af ofrenes mund. Piske, ja-

vel, hvormange skal det være og af hvilken kvalitet? Nej, tommelskruer har vi ikke i øjeblikket, men vi kan meget hurtigt skaffe dem. For dem var det varer, forretning, omsætning. Den anden side af sagen, de blodige rygge, de knuste fingre — åh hvad, folk kan jo passe sig selv og gøre, som kongen og regeringen har sagt, ikke sandt? Det var jo lovligt, og forretning er forretning. Man siger, at Judas Iskariot hængte sig. Han var altså ikke blottet for anstændighed. Værnemagerne kræver erstatning.

*

Dres, så langt er vi kommet ud, at værnemagerne kræver erstatning — og får det. De foragteligste af alle landsvigerne frikendes på stribe, tilkendes erstatning og får æresoprejsning. Man siger, at de havde regeringens tilladelse. Det havde vi ikke til vort arbejde. Men det havde derimod stikkerne; selve statsministeren opfordrede til angiveri og priste det som fædrelandskærlig virksomhed. Alligevel har man henrettet nogle af disse mennesker, som fulgte Vilh. Buhls parole: „Alle, som tilbageholder viden om sabotageplaner eller undlader at medvirke til opklaring af sabotage, handler imod sit fædrelands interesse.“ Dertil var stikkerne gerne mindreværdige, afsporede individer, der knap nok vidste, hvad de gjorde. De tåler i enhver henseende sammenligning med værnemagerne. Det må være på tide at give stikkerne oprejsning, indskrive deres navne på ærestavler eller i det mindste rejse dem et minde i rigsdagsgården.

*

Nogle skulle jo udføre arbejdet, er et andet argument, som flittigt benyttes. Det samme siger alle gestapos danske håndlangere i retten. Vær glade for, at det var os, der pryglede jer! Havde det været den eller den tysker, var I ikke sluppet så billigt. Værnemageren: Jeg tog ikke overpris, min fortjeneste var absolut i overensstemmelse med det ministerielle regulativ. Men havde det været den eller den entreprenør, ville landet ikke have sluppet så billigt. Man har taget værnemagerens argument til følge og frikendt ham. Besynderligt nok har man undladt at udstrække synspunktet til også at omfatte de danske tolke, SS'er og hipofolk. Nogle skulle jo dog gøre arbejdet. De danskere, som

Dansk Elektricitets Compagni

AKTIESELSKAB

Vestergade 37

Odense

Paul Lehmann

Intern. Spedition

København

Aalborg

Aarhus

Esbjerg

Herning

Padborg

gennemtævede fangne patrioter, rev neglene af dem, brændte dem med cigaretter, de har kun gjort, hvad der skulle gøres. Den og den tysker ville have udført mishandlingen langt mere raffineret, vi overholdt nøje forskrifter og regulativer. Det må heller ikke glemmes, at mange af vore danske gestapofolk oprigtigt hadede modstandsbevægelsen og virkelig mente at gøre en god gerning i henhold til Buhl: „Jeg appellerer derfor til alle . . .“ Men værnemageren stod i reglen med et ben i begge lejre, der er intet, som tjener ham til undskyldning, for ham var det hele en forretnings sag, pistoler til modstandsbevægelsen, piske til bødlerne. I konsekvens af værnemagerdomme bør

man frifinde de danske tolke, SS'er og hipofolk, som har været gestapos bødler. Man bør heller ikke undlade at yde dem en passende erstatning. Nogle skulle jo gøre arbejdet.

*

Dres, du blev skudt „for at have myrdet en dansk politibetjent og en anden dansk statsborger“; hed det i Den højere SS- og Politiførers kundgørelse. Det drejede sig om nogle stikkere. Da vi blev ført for krigsretten på Dagmarhus, spurgte en lille filipenseret, bolchevisende tolk, om jeg ikke angrede. Jeg fandt spørgsmålet for dumt til at besvare. Men i dag må jeg bekendt, at jeg angre. Vi førte ikke kampen hårdt og hensynsløst nok. I dag siger mange mennesker: „Vær sikker på, at næste gang vil jeg være værnemager.“ Den anskuelse trænger igennem, at det kun var idioter, som holdt sig tilbage, at der er noget rent ud latterligt ved de hæderlige og anstændige, som holdt deres

sti ren. Besættelsestidens lære synes at være: Penge lugter ikke.

Dres, Du ved, at som individer er værnemagerne mig flintrende ligegyldige. Man kan hænge dem en orden om halsen eller hænge dem op ved deres hals, ligeegyldigt. Men frifindelserne inddebærer, at man officielt bekræfter opfattelsen: Penge lugter ikke, rank ryg er en tåbelig holdning, det gælder om at rage til sig. Du holdt dig rank til det sidste, det ved de mange, som du kunne have røbet. Du holdt dig rank i tillid til, at „de beste blir alltid igjen“. Med disse frifindelser dræber man dig stykke for stykke. Fejlen er nok vor, Dres. Vi var for skikkelige, for tolerante, for hensynsfulde. Derved har vi været med til at knæsette den beskide moral, at penge ikke lugter. Ja Dres, i dag angre jeg bittert. Vi skød et par sølle stikkere. Det skulle have været værnemagere.

Leo W. Kari.

BREDGADE 25 E
KØBENHAVN K

Telefon Central 15026

★

*Alle slags klichéer
i fineste udførelse*

BØGER **KATALOGER**
FAGBLADE **FARVETRYK**
BROCHURER **BREVPAPIR**

BEDSTE
KVALITET
HURTIGSTE
LEVERING

Hak Jørgensens Bogtrykkeri
Sturlasgade 14 - København S
Telefon Su. 1871

Federspiel om finansieringen af modstandskampen

I det nye hefte af værket „Danmarks frihedskamp“, som forlaget „Nutiden“ udgiver, skriver fhv. minister, lrs. *Per Federspiel* en række interessante enkeltheder om finansieringen af den danske modstandskamp. I artiklen hedder det bl. a.:

„Et dansk kontaktled blev bemyndiget til på det britiske krigsministeriums vegne at optage lån i Danmark, således at modværdien i sterling blev krediteret den pågældende til dagskursen 19,34 på en hemmelig konto i London, og således at sterlingbeløbet efter krigen kunne udbetales enten til en bank i London eller hjemføres til Danmark.

Hvis den pågældende ønskede det, kunne han få en kvittering deponeret i Sverige, eller hvis han var meget mistroisk, kunne han få et særligt bevis her i landet, lydende på, at det britiske krigsministerium mod forevisning af

beviset i værelse 777 og mod iøvrigt behørig legitimation ville udbetale sterlingbeløbet.

Et enkelt af de mennesker, der på denne måde havde ydet et bidrag, opsogte tetetanende efter krigen værelse 777 i det britiske krigsministerium i London og blev modtaget med den største skepsis, idet værelset naturligvis slet ikke eksisterede. Det tog lang tid at overbevise ham om, at han ikke havde været udsat for svindlere.

Det tog adskillige måneder at etablere denne ordning. Der måtte træffes en række sikkerhedsforanstaltninger. Man måtte være fuldt garderet mod overraskelser. Det ville være for kostbart, hvis dette system blev trevlet op. Man måtte også finde udvej for, at de bidragydende, der dog skulle udbetale store beløb uden i virkeligheden anden sikkerhed end et ord fra en person, der når som helst kunne risikere

at blive ombragt af tyskerne, kunne få nogen garanti for, at deres penge var i behold. Der måtte oprettes en særlig kode, og fremfor alt måtte kontakt — navnlig mellem Stockholm og København — etableres på et virkeligt betryggende grundlag“.

Kode og kontakt anførtes og skabtes af Peter de Hemmer Gudme efter besøg i Stockholm. Efterhånden udvikledes systemet, så indbetalingerne telegraferedes direkte fra Danmark til London, hvorefter kvitteringen kom pr.

TANKER ved Danmarks besættelse

Danmark, nu vejer korshvidt
flag på stængerne halvt,
og blæsten står strid
om vor skummende kyst.

Tungt vælter mørke skyer
hen under himlens rene
— se, dit hjerte har uro
mod livsløfternes glemte.

Åbner jeg mit og ser deri
stirrer en rest af tro
— skælvende hænder lægges
mod den vårvåde jord.

Dryppende som nære tåre
af bitre niende april
falder der kolde dråber
mod gravenes blomster.

I mørket dybt under muld
synger det barskt af tro
— de side om side sejren
med sig i gravene tog.

Tiende år siden niende
aprils tungtsummende dag
— glemmes de blege timer
af dødens skudhule ekko?

Står sejr for ret og sandt
koldt som krematoriens ovne
— da giv af jer vilje I
sludkolde stivnede grave.

Julius Wedege.

A. & H. MEYER Farveri
C. 3689

mikrofilm med flyvemaskine London—
Stockholm. Efter krigen velsignede nationalbanken — uden at kny — de noget ureglementerede valutatransaktioner.

Der fortælles videre i Per Federspiels artikel om et illegalt rederi og dets likvidation, hvorved en ingeniør pludselig afslørede som storkapitalist, og for at redde situationen, måtte en gesandt fra et land, der ikke stod i allervenligste forbindelse med Tyskland, træde til og erklære, at pengene var hans.

Fra den nye, gribende engelsk-franske storfilm »Odette«.
Kvinderne i Ravensbrück sprænger porten, da De allierede nærmer sig.

Købstædernes almindelige Brandforsikring

**Grønningen 1
København K.**

1945 - 1950

Minde-mærkat

for
FOLKE BERNADOTTE

5 ÅR er en lang tid — mangt og meget glemmes, men een ting står lyslevende for alle os, der havde den lykke at vende levende tilbage fra koncentrationslejrene: de hvide busser, der førte os hjem og den mand, der gennemførte denne kæmpeopgave, greve FOLKE BERNADOTTE.

Han udførte sin store humanitære gerning beundret af en hel verden — og elsket af de tusinder, han hjalp. Kammeraternes Hjælpefond har markeret den 4. maj ved at udsende et mærkat med Bernadottes portræt. Og det er vort håb, at ikke alene alle tidligere koncentrationslejringer og deres familier, men også ethvert menneske, såvel som firmaer og institutioner, der føler taknemmelighed ved den uforfærdethed, hvormed Bernadotte kom danske borgere i yderste nød til hjælp, vil benytte mærkatet på deres breve.

Ved mærkatets udsendelse ønsker vi først og fremmest at hædre Folke Bernadottes minde, og vi tror at gøre det smukkest ved i hans gernings ånd at lade det forventede overskud ved salget tilfalde 2 kollegieværelser på frihedskollegierne, et i Aalborg og et i Aarhus. Dette vil være i fundatsens ånd, idet børn af faldne modstandsfolk vil have fortrinsret ved tildeling af disse værelser.

Der er hidtil blevet solgt 70.000 stk. af fondens eget smukke mærkat. Afsend venligst nedenstående bestillingsseddel omgående og lad os prøve at nå op på samme salg af BERNADOTTE-MÆRKATET.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Kortet afklippes til Bladets rand

TRYKSAG

Underskrevne bestiller herved

25 stk. mærkater

50 stk. mærkater

100 stk. mærkater

à 10 øre pr. stk. tilsendt pr. efterkrav.

(det ønskede antal bedes understreget)

Kan
nedlægges
ufrankeret
i
postbrev-
kasserne

211

Kammeraternes Hjælpefond,

Ordrup Jagtvej 175

Charlottenlund

Navn:

Stilling:

Adresse:

Reserveret Postvæsenet

Han fik kongens fortjenstmedalje.

Sachsenhausen-fangen, redaktør Olav Røgeberg, Oslo, har fået tildelt kongens fortjenstmedaille i guld for det uegennyttige og opofrende arbejde, han i en menneskealder har udført inden for den norske presses organisationer. Røgeberg har i en lang årrække været medlem af Norsk Presseforbunds hovedbestyrelse, medlem af hovedbestyrelsen for Norsk Telegrambyrå fra 1931 og dens formand siden 1946 og formand i Norsk Ukepresses Forening siden 1939.

Han blev afbrudt i sit journalistiske arbejde af et længere ophold i kz-lejren Sachsenhausen ved Berlin.

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 12 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, Ordrup Jagtvej 175, Charlottenlund (kontortid 9—12,30). Telefon: Ordrup 5075.

Annoncer, der ønskes indrykket i bladet, må være kontoret i hænde senest den 20. i foregående måned.

REDAKTION

Ansvarshav. redaktør: Kommuncelærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17—18).

Indlæg, artikler, meddelelser, breve fra læserne m. v., der ønskes optaget i bladet, må være redaktionen i hænde senest den 25. i foregående måned.

Redaktionsudvalg: Seminarieførstander Paul Holt. Kontorchef i Krigsministeriet, oberstløjtnant Fl. B. Larsen. Pastor Poul Riis.

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak. Jørgensens Bogtrykkeri, Sturlasgade 14, København S. Telefon: Sundby 1871.

Klicheer: Persson's Cliché-Anstalt, København. Papir: A/S V. Crone & Møller, København.

MEDELM AF
FORENINGEN AF DANSKE
UGEBLADE, FAGBLADE OG TIDSSKRIFTER